

שם התוכנית: שבת משפחות

תיאור תמציתי :

שבת משפחות היא שבת בה מארחים את משפחות החניכים, בין כותלי הקהילה החינוכית, בסופי השבוע, במטרה לצמצם את הפער שנוצר בין החניכים ומשפחתם. במהלך השבת יתקיימו פעילויות שונות אשר יעצימו את ההורים בעיני הילדים ולהיפך.

יעדים:

רציונאל:

נקודת המוצא של תפיסת 'דרך כפר' היא כי לכל ילד, מכוח הצדק הטבעי, מגיע לגדול בבית, בסביבה משפחתית עם הוריו. המסגרות החוץ-ביתיות הינן ברירות מחדל.

הורות בעלת נוכחות יציבה - מאפשרת לילד לגבש את זהותו ומשמשת לו כר צמיחה שממנו הוא שואב ביטחון בכוחותיו. שלמות הורית היא הדבר המדריך את המתבגר ומעניק לחייו ולעולמו פשר וכיוון. השלמות ההורית היא התנאי היסודי למימוש של היחיד ולתחושת השייכות שלו. הצורך והחשיבות בחוויה זו משליכה בעצם על הקהילה החינוכית את האחריות הכבדה - ניסיון למלא את החסר ככל האפשר על ידי כך שמערכת היחסים של מחנך-חניך תהיה משמעותית ותהווה חווית תשתית של הורות. יחד עם זאת, יש לזכור כי אין תחליף להורה הביולוגי ושום ייצוג (אמין ככל שיהיה) לא יוכל להוות תחליף להורה הביולוגי.

מזה מספר עשורים עולה המודעות בקרב אנשי החינוך בחשיבות שימור המשפחה, שיקומה, וחיזוק קשרי המשפחה של החניכים בקהילות החינוכיות. הנתק בין הקהילות החינוכיות והמשפחות אינו יכול להימשך.

בקהילה החינוכית יש להידרש למשימה - חיזוק הקשר של הילד עם משפחתו, וחיזוק הקשר של הקהילה החינוכית עם המשפחות - נתינת מקום משמעותי להורה הביולוגי בגידול בנו. על אנשי הצוות לחזק את השותפות בהעצמה הדדית הן של ההורים בעיני החניך והן של החניך בעיני ההוריו.

שבתות אירוח:

שבתות אירוח למשפחות בקהילה החינוכית הינה אחת הדרכים לחיזוק הקשר בין החניך למשפחתו ולהפך וכן בין המשפחה והקהילה החינוכית ולהפך.

שבתות אלו מצמצמות את הפער בין חוויות שהחניכים עוברים בקהילה החינוכית ובין ההורים שאינם שותפים לעולם חוויות זה. השבת המשותפת מהווה נקודת מפגש משמעותית בין המשולש של החניך, ההורה והקהילה החינוכית.

במסגרת האירוח ההורים נחשפים להוויית הקהילה החינוכית, ומקבלים הזדמנות להיכרות מעמיקה יותר עם הצוות. סוף השבוע מאפשר להורים לראות את החניכים בשעתם היפה ולקחת חלק פעיל בסביבת החיים שלהם שמחוץ לבית. במקביל, גם לחניכים ניתנת אפשרות להיחשף לנקודות החוזקה של ההורים ולזכות שוב בחום, אהבה ותשומת לב. במהלך השבת ניתן לייצר מסגרות זמן לפעילות משותפת של ההורים עם החניכים, ולפעילות משותפת של ההורים עם אנשי הצוות. הישג נוסף וחשוב שיש לשבתות האירוח – הוא המפגש של ההורים בינם לבין עצמם, כך שנוצרת מעין קבוצת תמיכה ומקום לחלוק את סוגיות ההורים ואת תחושת האשמה שרובצת על חלק מההורים על כך שהם אינם מגדלים את ילדם בבית.

לצד אירוח משפחות חניכי הפנימייה, יש מקום גם לארח משפחות מארחות לחניכים ללא משפחה (לדוג': חניכי נעל"ה). שבת כזו תבטא את הכרת התודה ותחזק את הקשר ביניהם לחניכים, כך שיוכלו להמשיך לתמוך וללוות אותם.

מטרות: (3-4 מטרות מוגדרות וקצרות)

1. חשיפת ההורים לעולמו של הילד בחי" היום יום בקהילה החינוכית ובשבת בפרט.
2. חיזוק הקשר בין החניך להוריו.
3. חיזוק הקשר בין הקהילה החינוכית למשפחות.
4. מתן מקום משמעותי להורים, בגידול הילד.

עקרונות "דרך כפר" לתכנית (קריטריונים להצלחת התכנית עפ"י דרך כפר).

- **העצמת מקום המשפחה:** הכנה מיטבית של חניכי הקהילה חינוכית לקראת השבת, בעזרת מערכים חינוכיים בנושאים כגון: כיבוד הורים וזהות. בשבת זו ההורים יוכלו לחוות את חי" הילדים בקהילה החינוכית וכן, יוכלו להיות שותפים בהעברת התכנים במהלך השבת לדוג': הורים ישתפו בסיפור חייהם, הורים יספרו סיפור עממי הקשור לפרשת שבוע. בשבת זו ניתנת האפשרות להורים להשמיע את קולם, ולהיות שותפים למהלך החינוכי המתקיים בקהילה החינוכית. הכנה נוספת סביב השבת תעשה בעזרת העו"סיות.

- **העצמה של החניכים:** בשבת זו תינתן הזדמנות לחניכים להיות שותפים בהכנות הלוגיסטיות והחינוכיות.
החניכים יהיו אלו שיכינו את השבת לקראת הוריהם, הזדמנות לחוות "כיבוד הורים" ולקחת חלק בהכנות לשבת.
- **יצירת מסורת קהילתית:** מסורת המעודדת חיזוק הקשר עם משפחות החניכים, בדרך הכוללת אירוח מלא הנותנת הזדמנות לחוות זמן איכותי בקהילה החינוכית.

מרכיבי תפיסה רלוונטיים

1. ייצוגים אמיתיים של שלמות הורית.
2. קהילה.
3. עוגנים בעבר.

ערכים נוספים

1. ערך קדושת השבת.
2. ערך המשפחה.

תיאור מפורט:

היקף התוכנית (מס' ימים/תקופת/רציף)

במהלך השנה תתקיים שבת משפחות אחת לכל הפחות במהלך ימי שישי-שבת.

פירוט תכני:

פירוט תכני של הפעילויות שכלולות בתכנית - על פי לוח הזמנים:

שבתות אירוח למשפחות בקהילה החינוכית הינה אחת הדרכים לחיזוק הקשר בין החניך למשפחתו ולהפך וכן בין המשפחה והקהילה החינוכית ולהפך.
שבתות אלו מצמצמות את הפער בין חוויות שהחניכים עוברים בקהילה החינוכית ובין ההורים שאינם שותפים לעולם חוויות זה. השבת המשותפת מהווה נקודת מפגש משמעותית בין המשולש של החניך, ההורה והקהילה החינוכית הנוער.

במסגרת האירוח ההורים נחשפים להוויית הקהילה החינוכית ומקבלים הזדמנות להיכרות מעמיקה יותר עם הצוות. סוף השבוע מאפשר להורים לראות את החניכים בשעתם היפה ולקחת חלק פעיל בסביבת

החיים שלהם שמחוץ לבית. במקביל, גם לחניכים ניתנת אפשרות להיחשף לנקודות החוזקה של ההורים ולזכות שוב בחום, אהבה ותשומת לב. במהלך השבת ניתן לייצר מסגרות זמן לפעילות משותפת של ההורים עם החניכים ולפעילות משותפת של ההורים עם אנשי הצוות. הישג נוסף וחשוב שיש לשבתות האירוח הוא – המפגש של ההורים בינם לבין עצמם, כך שנוצרת מעין קבוצת תמיכה ומקום לחלוק את סוגיות ההורים ואת תחושת האשמה שרובצת על חלק מההורים על כך שהם אינם מגדלים את ילדם בבית.

דגשים חינוכיים:

1. הכנת הצוות החינוכי:

שיחת הכנה של צוות המדריכים וצוות המחנכים של בית הספר, על קודים תרבותיים של התרבויות השונות הנמצאות בקהילה החינוכית. יש להכין דף הכולל בתוכו דגשים חשובים כיצד לנהל שיחה. יש צורך בהזמנת מתורגמנים וכאן המקום להשתמש במחלקת בוגרים, או בבוגרים שאנו יודעים שישמחו לבוא ולהוות לעזר. הרכז ישוחח עם המתורגמנים, יכין אותם לשבת, יעדכן אותם לגביי הלו"ז ויבצע תיאום ציפיות לגביי השבת.

יש צורך להציג את המתורגמן בפני ההורים והחניכים בכדי שבשעת הצורך אנשים יוכלו להיעזר בו.

התייחסות לחניכים שאין להם משפחה:

בימים כאלו יש להיות רגישים וערניים לחניכים אשר משפחתם לא מגיעה ליום זה או שהינם יתומים. לכן, יש צורך לעשות עבודה מקדימה ולשאול את החניכים מי בא ליום הזה וכך לעשות מיפוי ראשוני, ולהיערך למתן מענה לחניכים שאין להם משפחה או משהו משמעותי שיבוא ליום קשר משפחתי.

רעיונות חלופיים לשבת משפחות לחניכים ללא משפחה.

*להציע לחניך איש צוות מהקהילה החינוכית שיש לו קשר טוב איתו.

*חניך מהשכבות הבוגרות.

*ליווי של המדריך עצמו.

*איש צוות מהעבר שהיה משמעותית לחניך.

2.שיתוף החניכים בהכנת השבת:

בכדי שהשבת תהיה מוצלחת ובכדי לתת לחניכים תחושת העצמה יש צורך בשיתופם בהכנות לכל אורך הדרך.

זוהי ההזדמנות לתת להורים לראות את ילדיהם בשעתם היפה.
ישנם כמה דרכים שאפשר לשלב את החניכים ולגייס אותם לצורך ההכנות של השבת.

הצעות לשילוב החניכים בהכנות לשבת:

- *הכנת חדרי האירוח להורים+שלטים (ברוכים הבאים).
- *הכנת שי להורים.
- *הכנת פעילות לשבת.
- *הכנת הצגה.
- *סיור מודרך בקהילה החינוכית.
- *הכנת מוקדי הפעילות השונים לקראת שבת: קישוט חד"א, מועדון ובית הכנסת.

פירוט לוגיסטי:

פירוט לוגיסטי של הפעילויות שכלולות בתכנית – על פי לוח הזמנים.

מתוך ההבנה ששבתות אירוח הינם חשובים לקהילה החינוכית ולמשפחות החניכים, יש צורך בהתארגנות לוגיסטית מקדימה, בכדי שנוכל להפיק את המרב מהשבתות הללו.
יש צורך בהכנה מקדימה לצוות, לחניכים ולמשפחות החניכים. בשבתות אלו אנו רוצים להקרין ולשדר מי אנחנו כקהילה חינוכית ומה מקום ההורים במארג הקהילה החינוכית, ולכן יש חשיבות בהכנות קבוצתיות. ניתן להיעזר לשם כך בעו"סיות.
יש צורך בישיבת הכנה ובישיבות סיכום. כן, בסוף השבת ניתן לייצר העצמה והנחה של השבת ע"י תיעוד, מכתבים מההורים ורשמים של החניכים.

דגשים לוגיסטיים

1. שיווק היום:

הזמנה לשבת משפחות בשפות השונות (אמהרית, רוסית, פורטוגזית, עברית ועד...) – שלושה

שבועות לפני.

שיחות טלפון עם בני המשפחה להזכיר את חשיבות השבת ואת חשיבות הגעתם – שבוע לפני.

שיחות כלליות עם חניכי השכבה על חשיבות השבת וחשיבות הגעת בני המשפחה – שלושה שבועות לפני.

לפני.

איתור חניכים אשר זקוקים לשיחות אישיות להדגשת החשיבות ולשוחח עמם – שבועיים לפני.

גיוס החניכים לטובת הדגשת החשיבות להגעת בני המשפחה בקרב חבריהם – שלושה שבועות לפני.

2. נגישות:

מערך היסעים מכל רחבי הארץ באמצעות אוטובוסים האוספים את ההורים לפי לוח הנסיעות שנמסר להורים בהזמנה. רצוי לקבוע כי ההסעות תצאנה מנקודות איסוף שהן מרכזיות ושיש בהן ריכוז גבוה

של משפחות לדוגמא:

מבאר שבע – מהרחבה של התחנה המרכזית ובאיסוף עוברים דרך אשקלון ואשדוד.

תל אביב – מהקומה ה-6 בתחנה המרכזית ומגיע ישירות לקהילה החינוכית.

נתניה – מהרחבה של התחנה המרכזית, עובר דרך חדרה.

חיפה – מהתחנה המרכזית, איסוף בדרך, אם יש צורך.

ממרכזי קליטה מרכזיים ושיש בהם ריכוז גבוה של משפחות יש לעשות איסוף מהמרכז קליטה עצמו.

בכל אוטובוס יהיה איש קשר (יש אפשרות להיעזר בבוגרים המגיעים לסייע) ויש לכתוב בהזמנה את שמו של איש הקשר ואת מספר הפלאפון שלו. כך, בכל בעיה או לצורך הכוונה תהיה להורים כתובת שאליה יוכלו לפנות.

תקציב (טווח משוער).

35,000

נספחים: (רשימת ציוד, רשימת משימות, טפסים שונים, דוגמאות)

נספח 1:

טבלת היערכות לוגיסטיות

פירוט הנושא	מטרות	אחראי	שותפים	לוח זמנים	הערות
בניית לוח זמנים ותוכנית לשבת					
שיווק הזמנות					
שיווק טלפונים					
נגישות (היסעים)					
הכנת הצוות					
הכנת חניכים					
כיבוד /ארגון החדרים					

נספח 2:

סידורי נסיעות:

מערך היסעים מכל רחבי הארץ, אוטובוסים האוספים הורים לפי לוח נסיעות שנמסר להורים בהזמנה. רצוי לקבוע כי ההסעות תצאנה מנקודות איסוף שהן מרכזיות ושיש בהן ריכוז גבוה של משפחות לדוגמא:

- **מבאר שבע** – מהרחבה של התחנה המרכזית ובאיסוף עוברים דרך אשקלון ואשדוד.
- **תל אביב** – מהקומה ה-6 בתחנה המרכזית ומגיע ישירות לקהילה החינוכית.
- **נתניה** – מהרחבה של התחנה המרכזית, עובר דרך חדרה.
- **חיפה** – מהתחנה מרכזית, איסוף בדרך אם יש צורך.

ממרכזי קליטה מרכזיים ושיש בהם ריכוז גבוה של משפחות יש לעשות איסוף מהמרכז קליטה עצמו.

בכל אוטובוס יהיה איש קשר (יש אפשרות להיעזר בבוגרים המגיעים לסייע) ויש לכתוב בהזמנה את שם של האיש קשר ואת מספר הפלאפון שלו. כך, בכל בעיה או לצורך הכוונה תהיה להורים כתובת שאליה הם הוא יוכלו לפנות.

טבלת התארגנות לוגיסטית – היסעים:

המשימה	אחראי	לוח זמנים	הערות
תיאום עם חברת הסעות.		חודש לפני	
תיאום עם הגורמים (קב"טים של התחנות מרכזיות, מנהלי מרכזי הקליטה) המתאימים של כל נקודת איסוף.		חודש לפני	
הכנת שלטים לאוטובוסים עם שם הקהילה החינוכית בשפות השונות. + אישורים רלוונטיים.			שני עותקים לכל אוטובוס.
איש קשר לאוטובוס			

נספח 3:

תוכניות לדוגמא לשבת משפחות :

לו"ז לדוגמא- אלוני יצחק:

יום ו' 30/10/2009:

- 15:00 קבלת פנים במועדון.
- 16:00 שיחה וסיור בכפר עם מנהל הפנימייה.
- זמן התארגנות לשבת.
- 19:00 צפייה במסכת לערב שבת בחדר האוכל בהשתתפות חניכי הקבוצה.
- ארוחת ערב.
- 20:30 מפגש הורים ומחנכים במועדון המרכזי.
-

יום שבת: 31/10/2009:

- 8:00-9:00 ארוחת בוקר.
- 9:45 פעילות משותפת לחניכים ולהורים.
- 11:30 צפייה בנבחרת הכדורגל של הקבוצה במשחק הליגה/ פעילות אלטרנטיבית.
- 13:00 ארוחת צהרים.
- 14:30 להורים: סדנא על הורות בגיל ההתבגרות – "חיזוק סמכות ההורים ושיפור ההרמוניה במשפחה". מנחה: ד"ר שלמה בר לב, פסיכולוג.
- לחניכים: פעילות עם השינשיני"ם.
- 16:00 פעילות משותפת לחניכים ולהורים.
- 17:00 הורים המעוניינים בכך מוזמנים להעביר לחניכים תכנים (סיפור עלייה/ הרצאה על ארץ המוצא / הרצאה על תחום העיסוק שלכם/ הבדלה/ הפעלה, או כל רעיון אחר – אנחנו נשמח. נא לתאם מראש)
- 18:00 פיזור

לו"ז לדוגמא- כפר הנוער הדתי כפר חסידים:

יום שישי

- 15:00 הגעה + טעימה.
- 15:30 התמקמות בחדרים.
- 16:30 קבלת שבת (בדשא/ חד"א), שיחה מפי הרב מנחם.
- 17:10 תפילת מנחה.
- תפילת ערבית - החזן שמואל יוסף, דבר תורה מפי הרב מיכה פלד.
- 19:00 סעודת שבת – דבר תורה מפי מנהל הכפר.

- **20:30** "שיח" משפחות מול צוות בהובלת מנהל הכפר.

שבת:

- **7:30** טעימה.
- **8:00** שחרית (הרב מיכה פלד).
- מוסף – החזן שמואל יוסף.
- קידוש – שיחה של משפחות וחניכים בהובלת הרב מנחם.
- **12:00** א. שבת – דבר תורה הרב מיכה פלד.
- סיור בכפר.
- תפילת מנחה.
- **16:30** סעודה שלישית – אמיר + נציג הורים.
- תפילת ערבית.
- **הצגה במוצ"ש** - חניכי הכפר בהובלת הרב עמיאל.

לקריאה נוספת (מאמרים להרחבה וכו')

- "בעבר רווחה הגישה שהפנימיות, בעיקר הטיפוליות, "מצילות" את הילד מהמשפחה שלו ומעצמו. לכן, לא ראו צורך בקשר עם המשפחה הביולוגית ובמקרים רבים התעלמו מקיומה. בשנים האחרונות התעוררה ההבנה שלא ניתן להפריד בין ילדים להורים. והחלה מגמת שיפור בקשר עם ההורים ומשפחות החניכים..."
- לצורך כך, נערך המחקר (המצ"ב בנספחים) שהוזמן ע"י הביטוח הלאומי. המחקר בדק את ההשפעה של תוכנית מסוימת המחזקת את הקשר בין צוותי הפנימיות לבין משפחות החניכים – המחקר הוכיח באופן ברור ששיפור הקשר – הורה- ילד- פנימייה השפיע באופן משמעותי על תפקודו של הילד.
- (מתוך: "שימור ושיקום קשרי משפחה בעת סידור חוץ ביתי – פנימייתי")
- השותף הסמוי במערכת - מעורבות הורים בבית הספר - <http://www.articles.co.il/article/>
- מעורבות בערבון מוגבל / חיים עמית - האם ההורים הם אויב, לקוח, משאב או שותף? – <http://www.orianit.edu-negev.gov.il/>